

ՕՐԱԳԻՐ ԶՄԻՒՌՆԻԱՅ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ՔԱՂԱՔԱՐՈՐԴ ԵՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԶՄԻՒՌՆԻԱ ԸՆԴԱԹ 17 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1862

ԹԻՒ 688

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԶՄԻՒՌՆԻԱ 17 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

Գաղղիոյ մէջ կղերական կուսակցութիւնները թէպէտեւ մեծապէս ուրախացան տրտաքին դործոց պաշտօնը մօսիւ Տրուէն տը 1 ուի քաղաքագէտ երեւելի տնտէր յանձնուելուն համար, որ Հոռոմ աշխարհական իշխանութեան հաստատուն մնալուն պաշտպան է, այսու ամենայնիւ ներքին դործոց պաշտօնեայ մօսիւ տը Բէրսիլիին առ նահանգաց կառավարիչս յուղարկած մէկ շրջաբերական նամակը ոչ սակաւ տրտմացուց զյիշեալ կղերական կուսակցութիւնները:

Այս շրջաբերականը՝ զոր փարիզի լրագիրները կը հրատարակեն, յայտնի կերպիւ կըսէ, թէ արտաքին դործոց պաշտօնէին փոխուելովը՝ Գաղղիոյ կառավարութեան քաղաքական ընթացքը ամենեւին չի փոխուեցաւ, այլ միևնոյնն է: Այսպէս իսկական կառավարութեան ջանքը պիտի ըլլայ միշտ երկու մեծ օգուտները (կրանդ էնդէրէ) որ իրարու առջև կը դնուին, միմեանց հետ համաձայնել և չըզհէլ ոչ իտալիան Պապին և ոչ զՊապը իտալիային: Կենսաշարժական երեւելի անձ մի, կըսէ մօսիւ տը Բէրսիլիին, որպիսի է մօսիւ Տրուէն տը 1 ուի, որ ունի զառաւելութիւնը մասնակից եղած չըլլալու վերջին ամաց բանախօսութեանցը, կրնայ յաջողութեամբ ծառայել ի լուծումն այս մեծ և դժուարին խնդրոյն:

«Ընդ գիտեր, կըսէ փարիզի Բալիլ լրագիրը, թէ ինչ կերպ պիտի ըլլան արտաքին դործոց նոր պաշտօնէին ընելու ջանքը, սակայն ինչպէս և ըլլան շատ կը վախճանք որ մօսիւ Տրուէն տը 1 ուի ընելու բանախօսութիւնները՝ թուովնէին ըրած բանախօսութիւններէն աւելի յաջող պիտի չըլլան:

Գաղղիոյ Միլիթէր անուն պաշտօնական օրագիրը նամակ մի կը հրատարակէ. զոր մօսիւ Տրուէն տը

1 ուի յուղարկած է Անգղիոյ և Ռուսիոյ կառավարութեանցը, որոց կառավարիչ բարեկամական կերպիւ և միաբանութեամբ միջամուխ ըլլալ Ամերիկայի պատերազմին, խնդրելով շրջախաղի և հարաւային դաշակցեալ նահանգներէն որ զինադադարում ընեն մինչև վեց ամիս: Այնչեալ նամակը կը յաւելու թէ, այնինչ Գաղղիան հեռու պիտի մնայ միշտ ստիպողական ազդեցութիւն մի ունենալու պատերազմօղ երկու կուսակցութեանց վերայ, բարեկամական ամեն միջոցները և ամեն խաղաղասիրական ջանք ի դործ պիտի դնէ ի նպաստ հաշտութեան:

Թէպէտեւ ի սկզբան՝ Գաղղիոյ կառավարութեան այս առաջարկութիւնը մեծ ազդեցութիւն ըրաւ 1 ուստին մէջ, կարծուելով թէ Գաղղիան Ռուսիոյ հետ արդէն համաձայն է ի մասին միջամտութեան Ամերիկայի դործոց, և Անգղիոյ դաշինքն ևս պիտի չըջանայ իւր հաւանութիւնը տալու այս բանին: Սակայն կերակ թէ Մեծին Բրիտանիոյ կառավարութիւնը կը կարծէ թէ սակաւին ժամանակը չէ հասած որ օտար տէրութիւնները միջամուխ ըլլան ո՞ր և է կերպիւ վառ դադարման այս ցաւալի պատերազմին: 1 ուստ Բէլլըքսթըն յայտնի կերպիւ զրուցեց քաղաքագետ լորտին հայկերութիւն մէջ, թէ ամենեւին չլուսար որ Ամերիկայի պատերազմը մօտաւոր վախճան մի ունենայ:

Անգղիոյ արտաքին դործոց պաշտօնեայ լորտը Դոհն Ռասէլ շրջաբերական նամակ մի յուղարկած է օտար տէրութեանց քով եղած անգղիացի դեսպանաց, որոց կը ծանուցանէ թէ Մեծին Բրիտանիոյ կառավարութիւնը որոշած է որպէսզի միջամտութիւն չըլլայ Յունաստանի դործոց, բայց միայն ի դիպուածին որ Հելլենական առժամանակեայ կառավարութիւնը ուղէ օսմանեան երկրին վրայ յարձակում մի ընելու: Այնչեալ շրջաբերականին մէջ զրուցուած է նաև, թէ Յունաստանի պաշտպան երեք մեծ տէրութեանց

այսինքն Գաղղիոյ, Ռուսիոյ և Անգղիոյ վեհապետական դերդաստանաց անդամներէն և ոչ մէկը պիտի չլինայ Յունաստանի թաղաւոր ընտրուել, և այս բանին համար կերակ թէ արդէն համաձայնութիւն մի հաստատուած է յիշեալ մեծ տէրութեանց մէջ:

Այս կերպիւ, Անգղիոյ թաղաւորները երկրորդ օրը ինչ Ալֆրէտ իշխանը, Կաթոլիկոս իշխանը և Լայնսթէնպէրի ծաղկահասակ դուքսը որ Ռուսաց վեհապետ Ալեքսանդր Կոնստանտին Գեորգիին է, Յունաստանի թաղաւոր ընտրուելու իշխանաց կարգէն կը լինեն:

Յունաստանի դործքերը հանգարտութեամբ և որչափ որ կարելի է բարեկարգութեամբ յառաջ կընթան: Եւրոպիոյ մեծ տէրութիւնները ի սկզբան՝ վախճանով թէ հելլենական պատմութիւնը իրենց խոռվայող հետեւութիւններ ունենալ, որոշեք էին իրենց նաւատորմիցը Աթէնքի նաւահանգիստը ի Բերէոս յուղարկել. սակայն այս որոշումը ի դործ չգրին տեսնելով զապաւորութիւնը և զսոհմութիւնը առժամանակեայ կառավարութեան, որ հաստատուն պապահովութիւններ տուաւ թէ Յունաստանի դրացի երկիրներուն փաստ մի պառնաւորու ամենեւին դիտաւորութիւն չունի:

Ազգային երեսփոխանաց ժողովը մեծ փութով կը պատրաստուի ընտրելու համար Յունաստանի նոր թաղաւորը: Եւ թէպէտ ընտրուելու արքայազուն իշխաններ պակաս չեն և անոնցմէ իւրաքանչիւրն ալ իւր կուսակիցները ունի, այսու ամենայնիւ խիստ հաւանական կերակ թէ Պէլլիպպոսի թագաւորին երկրորդ որդին բարձրագոյնի իշխանութիւնը գոհար քուէից առաւելութիւնը պիտի ունենայ և Եւրոպիոյ մեծ տէրութիւններէն ևս առանց ընդգրկմութեան և մանաւանդ հաճութեամբ պիտի ընդունուի:

Իտալիոյ Վիկթոր-Եմանուէլ թագաւորը անցեալ շաբթու զինուորական մեծ կըթուիւն մի ընել տուաւ Միլանի մէջ դառնաւ իւր զօրացը: Եւ այս

ՔԱՂԱՔԱՐՈՐԴ ԵՐՐՈՐԴ

Պիստ դատաստանական կամ քաղաքական օրինաց եւ գրոց Ազգի մերում:

Թէ չլինի տեղ կարծիք լմ, ազգասիր համազգիք՝ որը դասին ի բաղժամ տաճման ըստնաւոր տիկերաց, աւաղին յոյժ յորդոս ոչ լինելոյ ի միջի դատաստանական մատենից Ազգի մերում. և մինչ ըստ այնմ մասին ընդ այլազգի լուսաւորեալ ազգին քրիստոնէից լինին խօսք, երեսը նոյն համազգիացն ոչ առանց շտապեալութեան, և զլուր՝ ոչ առանց կորանալոյ մնան. և առ Եւրոպացի ազգին պատասխանելոյ նոյն լինին միայն, «թէ ընդ բարձման թագաւորութեանն ազգի մերում, անհետացան և մատեններն քաղաքական կամ դատաստանական օրինացն»: Եւրոպայի յոյժ 1856 ի Պարսկ քաղաքի Հնդկաստանու ծագեցաւ վէճ լմն յաղազս հայրենի ծառանգական մասնաւորութեանց, որպէս մտաբերեմ ընդ մէջ մեր և դատեր ժառանգաց հանգուցեալ ազգի Յարութիւնի Միջոցէ հան: Անկաւ դատն յառեան Կաթոլիկ քաղաքի. և ծանրանալով խնդրոյն՝ փոխադրեցաւ ի գերագոյն առեան Կաթոլիկ մայրաքաղաքին: Կաթոլիկոս ցանկացաւ խմանալ թէ դատաստանական կառնոյն ազգի Հայոց պէնչ կարգս կամ վճիռս տան նոյն օրինակ խնդրոց և դատելոյն որոց ազգաւ էր վէճն յիշեալ Հայ ժառանգաւորաց: Կաթոլիկ իր զրեաց առ վճառաւոր քահանայ Հայոց Կաթոլիկ քաղաքի տալ ինքեան ըստ այնմ մասին ծանօթութիւնս ի դատաստանական կառնոյն ազգի Հայոց: Քահանայք քաղաքին՝ որոց աւաղեւրէն էր տէր Կաթոլիկ Միջոցէ հան, ընկալեալ զհարցական թուղթ Անգղիացի դատաւորին՝ շտապեալ աւաղեւրէն ի խորհուրդս, և յետ շատ խորհրդածութեանց

ընդ ականաւոր ժողովրդականաց, պատասխանեցին որչափ ի յուշածեմ, թէ «Հայաստան աշխարհ ևս առնալ բաղնալարիկ հարուածոց և աւերմանց աշխարհակար բռնակալաց կորոյս զթագաւորութիւն ազգին. ուստի ընդ նմին և անհետացան ի միջոց ազգային դատաստանական մատեններ»: Եւ թէպէտ յոյժ ժամանակի էր տալ իննամեայ հատակաւ ի քաղաքի տնդ, այլ ցաւ կարեւոր եղև սրբի խմամ, առեւթիւն տղ պիտի գտրէ ի դատաստանական մատենից: Վասնորոյ ոչ բնաւ մտաւալով զցան զայն՝ զաղջ յորէ անոր հաստատեցի ի մտի խմամ որոնեւ արանք կարեւոր ինչի էր թերեւ մարթ ինչ դատեւ արեք զդատաստանական մատենն ինչ մերում Ազգի:

Ի զբարտան որոյ Ամենաթիւնական վանաց՝ զսի զոր խնդրեաց անձն իմ. վասնորոյ զհարկուոր ծանօթութիւնս՝ որ յաղազս նորա, մանրամասնաբար քաղաւ հաւաքեցի ի մի տետրակ, զոր ըստ Տեառն աղոյնը՝ և ըստ աղագաւորացն ձեռնաւորութեան ըստ ժամանակին սննդ ի լոյս ընծայել. այլ արդ՝ միջոցաւ Արշալոյս պատուական լրագրոյ գիրքի զլուսաւոր մատենս նոյն ծանօթութեանցն ի տեղեկութիւն համազգեացն ընծայեմ համառօտապէս:

Ա. Գատաստանական մատենն այն լինի ըստ չափու առաջնոց հատորոց Չառնեան սրտամութեանն Հայոց: Պակասին վերջին թերթը նորա ոչ սակաւ՝ այլ բազում, որպէս կանոնացն զլուսաւորութիւնը երեւցուցանեն: Ըստորում վերջին թերթն պակասին, վասնորոյ և չին ի միջի յիշատակարան և թուական մատենին: Տառքն են լորր տալալի ի վերայ կարծի թղթոյ:

Բ. Ի նախկին դատն մատենին կերկ թէ գրող կամ հաւաքող նոյն դատաստանական կանոնացն է տէր Կարապետ քահանայ. զի ի վերջ նախկին դատն ծանօթաւոր

ութեանցն՝ զրի այսպէս. «Զկարապետ երկցս յիշեցի և մեղաց թողութիւն հայցեցէք»: Տառք այն համառօտ յիշատակարանին են նման տալից մատենին, որ համարի ապացոյց լինելոյ տէր Կարապետ քահանային այնորիկ զծաղրող մատենին այնորիկ:

Գ. Ի բանս զեկուցման նախկինաց, յիշատակութեւրեցաւ նոյն մատենն ըստ յորդորանաց Ստեփաննոսի Աղուանից կաթողիկոսին, «Հանդիպեցաք առաջի տէր Ստեփաննոսի Աղուանից կաթողիկոսին, և ամին իրի (վասն դատաստանական գրոյն) յիշատակ եղև առաջի նորա, և նա յորդորեաց զմեղանալով, թէ և ևս վախաւ գեմ ոյցմ բանի: Չնայն և մեք տապաք նմա զմեր անկարութիւնս. սակայն ի յորդորեն և ի քաղաքներն նորա խորհուրդ լմն ի Հոգւոյն որոյ եղև ի մեզ՝ եթէ արժան է հոգեւոր հրամանն անաղ(1), զի և յԱստուծոյ լիցի կատարումն ևորա՝ զոր խորհմը, զնոյն և սկիզբն: Ապա թէ ոչ, պատճառ լիցի կատարելոց ոմանց շարժիլ ի սոյն, զի և ոչ դործ և արուեստ ամենայն ի միջի ըսկողէ աւարտեալ կատարեցաւ ի սկիզբանէ, այլ ի բաղմանց. զի մասնաւոր գտեալքն ժողովաւ զոյացուցին զարհեստն՝ ըստ առակի ոտայնանիսց: Կաւ պառնաւ ինձ վարկայ ընդոտնու սովաւ, և թէ յառեան մտանելոց եմ յանկալաւ և յանդրեկի՝ ըստորում ձեռամբ իմ զրեմ՝ զապագայից նշանակ: Եւ արդ մի որ պարստանոց զիցէ առաջելոցս. զի եթէ տխուր որ ինչ՝ ուսյի և եթէ ամենակատար որ և խմատուն, զթերին լցցէ:

(1) Զայս բան «Եթէ արժան է հոգեւոր հրամանն անաղ», եւ միւս եւս ապացոյց հա մարիմ յինելոյ գրողի մատենին նոյն տէր Կարապետի ի վեր անդր յիշատակեալ, զի քահանայ որ Բեքեան առաւել պարտ վարկան «հոգեւոր հրամանն» կարողիկոսին անաղ:

զօրահանգէսը, ինչպէս նաև անյեւալները Ղուրբինոյի մէջ եղածը մեծ փառաւորութեամբ կատարուեցաւ : «Երբին Վեհափառութիւնը դո՛՛հ եղաւ իւր զօրացը բարեկարգ վիճակէն և դրամական նուէրներով վարձատրելով զպաշտօնատարները և զինուորները, իւր արքայական սեղանը 'ի ճաշ հրաւիրեց զօրաւարները : Արհաստատեն թէ Խաւիւր թագաւորը աչքէ պիտի անցնէ թերակղզւոյն ամեն կողմը գլուխուած իւր զօրքը և այս բանին համար՝ լրացուած թիւնք ոմանք զանազան մեկնութիւններ կուտան : այսինքն կրտսեր թէ Խաւիւր կառավարութիւնը պատրաստութիւն կը տեսնէ դարնան սկիզբը Աւստրիոյ վերայ յարձակելու :

Զեմք կրնար գիտնալ թէ ի՞նչ աստիճան հաւատարմութեան արժանի են այս խօսքերը, և երբեք կրնայ տեղի ունենալ այս յարձակումը : սակայն տալով այս չկայ թէ Խաւիւր ժողովրդեան միտքը և խորհուրդը Վեհափառութեան արքային և բարեպաշտէ առիթ մը կը փնտրէ որ իւր հայրենասիրական այս խորհուրդը յաջողութեամբ 'ի դրո՛՛հ դնէ :

Կարիպալտին վերքը լաւագոյն վիճակի մէջ կը գտնուի : Այս երեւելի զօրապետը՝ ըստ իւր խնդրոյ և բժշկաց հաւանութեամբը, Արեւիկայէն շտեմաւոր մեկնեցաւ Քիլոա Երթմալու :

Բրուսիոյ թագաւորին և անգլիոյն երեսփոխանաց ժողովոյն մէջ եղած տարաձայնութիւնը կը շարունակուի և օրըստօրէ կը ծանրանայ : Եւրոպայի լրագրութիւնները՝ ըստ մեծի մասին կը մեղադրեն Վիլլամ թագաւորին ընթացքը, որ խոհեմութենէ շատ հեռանալով՝ ինքը զինքը և իւր թագաւորական թաղը վտանգի մէջ կը ձգէ կրտսեր :

Բրուսիոյ պաշտօնէից ժողովոյն նախագահ մօսիւտար Պիսմարք-Շէնհաուսէն մօտեւրա փարիզ գնաց : ուր մեծ սիրով ընդունուեցաւ : Կարողէ՛ն կայսերէն և արտաքին գործոց տեսչէն : Տարակոյս չկայ թէ յիշեալ երեւելի պաշտօնէին փարիզ երթալը քաջաքաջան նպատակի մը համար է, քայց ճշգրիտ չի մտնուեցաւ ի՞նչ խնդրոյ համար ըլլալը :

Ամերիկայէն նշանակութեան արժանի երեւելի լուր մի չկայ : Անտոնի Մարիէլ-Գոմէ օրագրիւր կը լրարձէ թէ Ամերիկայի մէջ ուսմիպետական կուսակցութիւնը պիտի չուշանայ իւր քաղաքականութիւնը յառաջ տանելու և Ամերիկան այս կուսակցութեանը շնորհապարտ պիտի ըլլայ կրտսէ, վասն հաստատութեան հաշտութեանը՝ հիմնեալ 'ի վերայ անկախութեան հարաւային Միացեալ Ազգանոց :

Երկարանշխրոցն պատրաստ եմք ընդ սուս կ'անել' : Երեք են Ստեփաննոս անուամբ, Ալեքանդր կաթողիկոսը 'ի զանազան ժամանակ(2) : վաւերաց 'ի յիշատակարանէ անտի ոչ երեւի թէ զորոյ յիշողն անտի «հանգիստը» է զորոյ մատենին : Վերջինս յիշող 'ի Ստեփաննոս կաթողիկոսացն էր 'ի ժամանակի յետ կոյս և բերտասաններէրդ զարուհ(3) : վաւերաց եթէ զվերջինն համարեցուք լինել՝ այն որ յիշատակի 'ի մատենին այն՝ միկ, հնութիւն նորին լինի մերձ վեց հարիւր ամաց : Իսկ եթէ առաջինն կամ երկրորդն ինչ Ստեփաննոս Ալեքա՛նդր կաթողիկոսն 150, կամ 100 ամբ ևս բարդին 'ի վերջոյ վեցհարիւր ամացն : Այլ ինձ հոռանական թուի վերջինն լինել՝ վաւերաց և մատենին այն անտաղաւոր ունի հնութիւն մերձ վեց հարիւր ամաց :

Երեք ուրոյն գիրք են կանոնաց 'ի նմին մատենի կաղմեալ 'ի վերայ սուսնոյն մակարդի : «Աղիւրն ամենայնի Աստուած : զնոյն և կատարած ամենայնի Աստուած : Եւ արդ սկիզբն դատաստանի, և թիւ գլխոյն ըստ կարգի» : Ի վերայ երկրորդին մագաղղի : «Թիւք կանոնաց, որքանութիւնս գրոց Նամակ» : Ի վերայ երրորդին ևս՝ «Համառոտ ժողովն օրինաց վերադին» : Ուրանօր մինչ յաղագս նիւթայ լամբ համաձայն են բանք կանոնաց և ըրից ուրոյն յիշատակեալ գրոց օրինացն, բերեալ լինի վիպարութիւն 'ի գրոց անտի : զոր օրինակ, 'ի գիրս առաջինն կանոն սակա բաժանելոյ զհայրենասիրան ժառանգութիւնս 'ի մէջ ուստերաց և դատերաց, է 'ի ճճ սրակին, ուրանօր ևս 'ի լուսանցս գրի ճա՛հ. ճգ. գիրս : ա. բ. :

(2) Զամբ. Պատ. Հայ. հատոր Գ. հշ 7. 15. 25. 152. 284 :

(3) Յամբի ֆրիցական 1288 : Զամբ. Պատ. հատոր Գ. հշ 284 :

Ահաւասիկ Մարիէլ-Գոմէ օրագրին յօդուածը : «Հարաւային զաշխարհութիւնը վերջապէս անկախ տէրութիւն մի պիտի ձանչուի. և երկու հակառակորդ կուսակցութիւնները պիտի պարսաւորին հաշտութիւն մի ընկրու որ պատուաւոր պիտի ըլլայ երկու կողմանց հաւատարմութիւն : Եթէ այս վախճանք ձեռք բերուելու ըլլայ, ուսմիպետական կուսակցութեան շնորհիւր միւսին պիտի ըլլայ, որ շուտ կամուշ այս առաջարկութիւնը պիտի ընէ 'և պիտի աշխատի յառաջ տանելու զոյն : և յայնժամ միտքը ինքնօրէն նախագահին և իւր կառավարութեան կողմնակիցները պիտի ստիպուին հնազանդելու : Միայն իւր քաղաքականաց մէջ չէ, որ նախագահը պարտութեան նշաններ տեսու. այլ և հասկցու որ իւր զօրաբանակին վերայ ևս վստահութիւն պիտի չկրնայ ունենալ : Մար-Բելլէն զօրապետը շատ սիրելի է իւր զինուորացիներէն : ամենուն որ յիշեալ զօրապետը կը յայտնէ որպէսզի օր յառաջ վախճան մը արտի պատեքաւորին : Մար-Բելլէն 'ի վաղուց անտի սամիլ պետական կուսակցութեանը կը վերաբերի. և այս պատճառաւ կատարելի է յաշտ խորհրդարանաց միտքը ինքնօրէն նախագահին : Եւ առանց անաշմանադրական ընդդիմութեանը, որով նախագահը միշտ մերձեց իւր զաշխարհի վախճանը, Մար-Բելլէն զօրապետը շատոնցմէ 'ի վեր իւր պաշտօնին ինկած պիտի ըլլար :

ԼՈՐՏԱՐԻ ԱՐՈՒԵՍՏԱՀԱՆԳԻՄԸ

Նոյնմբերի 1ին՝ զստ նոր առեմարի, Անտոնի Երեւելիական արուեստահանգէսը փակուեցաւ : և թէպէտ օդը վատթար և շատ ցուրտ էր, այսու աւանդային 37,000 հոգի ներկայ գտնուեցան այս պատուական տօնախմբութեանը : Այսօրը չորս ժամանց շեւտն, արուեստահանգէսին պալատին բոլոր երգչ-հեծոնները սկսան անգղիական աղջկային խորհրդ նուագել : Զոր 400 երաժիշտք կատարեալ յաջողութեամբ երգեցին և որ մեծ ու ընդհանուր ծափահարութեամբ մի պալուեցաւ : Զայնժամ ժողովը խնդրեց որ զաղկական աղջկային երգչալ նուագուի և յետ այնորիկ նիստը վերջացաւ, ու կէսօրը վեց ժամ անցած մարդ մը չէր գտնուէր պալատին մէջ :

Անտոնի Երեւելիական արուեստահանգէսը վեց ամիս բաց մնաց, և այս միջոցիս հանգիստատեսաց թիւը 6 միլիոն 117,450 հոգիի հասաւ, այսինքն 87,000 հոգի նուագ քան զհանգիստատեսս 1851 ամին : Ամեն կերպ եկամուտը՝ զերթէ 500,000 լիւա սթէրլին եղաւ : այսինչ 1851ին արուեստահանգէսին եկամուտը՝ 503,107 լիւա էր :

Իսկզբան որոշուած պայմանաժամէն 15 օր աւելի բաց մնալով արուեստահանգէսը, անոր փեսքը 25

դ. դ. Նուսոն : Բացեալ իմ զճա. ճր և ճգ. յօդուածն երկրորդ՝ զորոյն, նոյնպիսի և զա. բ. դ. և զ. յօդուածն Նուսոն զորոյ, զոր 'ի նոսա կանոն յաղագս բաժանելոյ զհայրենական ժառանգութիւնս :

Ի. Ի նախադրութիւնս մատենին՝ բախանդակին մատան գլխոյց ցանկ, որք են սպորթի :

«ա. Ընդդիմադրութիւն բախանդակին, եթէ ոչ զոյց դատաստան» : Հոյս :

բ. Թէ ընդէր ոյժ մ'զրկեց, կամ յամեն շարժեալը :

գ. Նշանակ զօրութեան նորին, հանդերձ աղերաւ քանութիւնս առ աղք Ստեփաննոս (Ալեքանդր կաթողիկոս) :

դ. Թէ ոչք են դատաստան զանազանեալ :

ե. Թէ զինչ է դատաստան, և որոյ և ո՛ւմ աւանդելի է զիրս դատաստանի :

զ. Թէ ոչքս արժան է լինել դատաւորաց՝ դատաստանաց և դատաւարաց :

է. Յաղագս վիպար. թէ զինչ է հաւատարմութիւնն նոյս, և կամ ընդէր են երկու կամ երեք :

ը. Յաղագս երգեման. թէ ոչքս վիպի, և որոյ ոչ օրինադրելով :

թ. Թէ ոչ է պարտ հաւատացելոյ 'ի Քրիստոս յառեան երթալ դատաստանի անհատաւոր 'ի Քրիստոս. բաղաւ՝ ունել միջոց :

ժ. Թէ յորոյ արդեալ 'ի զորո հանդերձեալ եմք հաւարել զիրս դատաստանի և կամ յաղագս :

ժա. Յիշատակարան սակաւութիւն : Կատարեցաւ նախադրութիւն դատաստանի 'ի ճառս տանուամին :

է. Ի տեսարակին 'ի վեր անգր յիշատակելոյ, մանրաւ ման ծանօթութիւնք բացատրութեան նիւթոյն նշանակեալ նախադրութեանց կան արձանադրեալ, նոյնպիս

հաղար լիւա սթէրլինի իջաւ : այսինքն 625,000 ֆլ. ընք, զոր պալատը շինողները պիտի քաշեն :

Երկու դժբաղդ պարագաներ փեսա պատճառեցին այս տարուան Անտոնի Երեւելիական արուեստահանգէսին : Այս պարագաներէն առաջինն է Ալեքէրթ իշխանին մահը և երկրորդը՝ Ամերիկայի պատերազմն է : որ շատ աղէտալի եղաւ Անգլիոյ այն քաղաքացի ուր բախանդակէն ձեռագործներ կը բանուէին :

Վեհափառ Օթոն թագաւորը Յունաստանէն մեկնելու ժամանակը հետեւեալ յայտարարութիւնը հրատարակեց :

Հիւլենայի, :

Տէրութեան շատ նաշանգաց մէջ մանուսնդ մայրու քաղաքին մէջ պատահած վերջին խաղաղացի զէպիւր. տեսնելով՝ համոզուած եմ որ. եթէ Յունաստանի մէջ տեղի երկար ժամանակ մնալու ըլլամ, անոր բնակիչնեկ արիւնշակութեամբ իմ հանց մէջ սխալ լինան՝ զորս դժուարին պիտի ըլլայ հանդարտեցնել. վասնորոյ որոշեցի թողու առաջ մ'այս երկրքը, զոր միշտ սիրեցի և զոր տալ կամ կը տրամ, և որուն բարօրութեանը համար երեսուն տարիի շախ աշխատեցայ յանձնառու ըլլալով ամեն կերպ նկատելանց և ձգանց :

Մտադարձութենէ բոլորովին հնդի կենալով, Յունաստանի միայն ճշմարիտ օգուտները իմ աչացս առնելու միշտ և փանդի իմ բոլոր հոյս նուիրած էի անոր բարս, յախան և նիւթական յառաջադիմութեանը և մանաւորապէս կ'աշխատէի որպէսզի դատաստանները առանց կողմնադաշնութեան արդարութեամբ ըլլան : Յաղագս ժողով հաւել կըլլար դատաստան ընել 'ի վերայ քաղաքական ոճրագործութեանց ընդդէմ իմ անձինս, մեծ դժուարութեան քաջացի միշտ և կը լաւ անցածը յօժարամտութեամբ մտայ : Վերադառնալով՝ այժմ իմ ծննդեան երկրս, կը տրամ իմ մտածելով՝ զաղկալը և աղէտները չորսնք 'ի պատճառս վերջին զէպիւր. քուն, կրտսեր հանել Յունաստանի գլխուն, որ սիրելի է ինձ :

Կաղաքեմ զարեւոյթին Աստուած, որ հաճի անպաւսկաւ ընկել իւր ողորմութիւնը Յունաստանի վրային :

Գրեալ 'ի նաւահանգիսան Սալամինի 12 Հոկ. 1862 : ՕԹՈՆ

Ղեքսանդրիոյէն Հոկտեմբերի 20 ամսաւ թուով կը գրեն :

Վարձարպատիւ փոխարքային առ ողջութիւնը բարեւոք վիճակի մէջ կը գտնուի յորմէ. հետեւ վերագաւաճաւ յիշկապոս : Երբին Վարձարքութիւնը առաջ մ'առեալ թաւթարաւար ըսուած տեղը կ'ընկնէ սուր գրկի թէ առանձնական կէտեր մի կանցնէ : «Խաժանակէ մը 'ի վեր հաստատուեն կերպիւ :

և ցանկ զխաղաղութեանց և բանկցն օրինաց միտամի. այլ զայն ճաշակ քաղցրութեան՝ ոչ կամկով կը կատար 'ի Բանասիրական պատուական լրագրոյ՝ առ Ալգիտաւ որ մատուցանել զճառարկութիւն իմ, անձնանուէր եմ, ըստ իմութեան տիրութեան, թողում խնդրեցայ զայն 'ի տեսարակին գտանել յորում բախանդակին բանքն այնորիկ :

Զ. Վախարկութիւն կամ ցանկ օրինացն և կանոնացն՝ առաջնոց դատաստանական մատենին բախանդակին 'ի յօդուածս 251 (մծա). երկրորդի մատենին որ՝ կոչի «Համառ» 'ի յօդուածս 150 (մծ). և երրորդին՝ որ՝ կոչի «Համառոտ ժողովան օրինաց վերադին» 'ի յօդուածս 86 (մզ) : Նշանակեալ յօդուածք կարգէն զկանոն քաղաքական իրաւանց կամ դատաստանի, յաղագս թագաւորաց Ալգի մեղում՝ սակա հայրապետաց. եղիւտալուսաց, վաղապետաց, քահանայից, սարկաւաղաց՝ արանց՝ կանանց՝ ծառայից՝ արժայեղ պիւնի գերեաց՝ պարտատարաց պարտապանաց, վասն բաժանելոյ զժառանգութիւնս 'ի մէջ ժառանգաց՝ որոշելով զայն 'ի բաղում զլուտ, սակա գնելոյ կամ վաճառելոյ զկարուածս և զայլ վաճառս : Յաղագս զանազան տեսակ մարդապաշտութեանց, վասն խաղաղութեանց ևս 'ի մարդկային կենցաղաւարտութիւնս :

Ե. Արդ՝ զայս համառօտ ծանօթութիւն ընձայելով համազգեաց իմում, համարեմ զիս բարեբաղդ՝ սակա աւատաւոր լինելոյ նոյս՝ թէ Ալգ մի ոչ միայն ունեցեալ է զդատաստանական օրինաց մատանս, այլ և Տեսան շնորհիւ 'ի ծախող ժանեաց ժամանակին՝ պաշտօն գտու. նի այն մինչև յայսօր 'ի սուրբ Ամենափրկչեան վանքն Նորջուղաց :

Յար-Բէն-Թ. Կէր Յոլանէան, Ստեփանայի սրբոյ Ամենափրկչեան վանաց :

